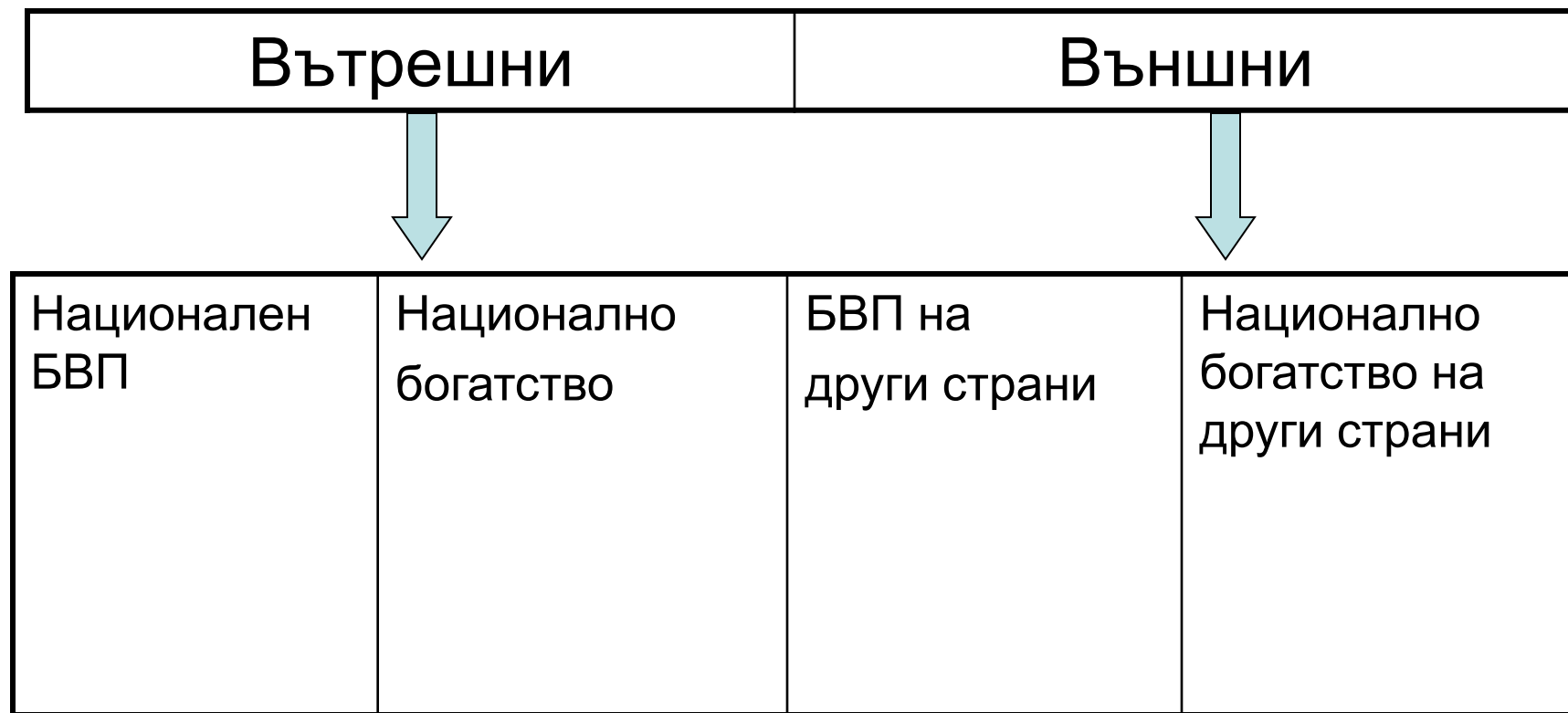

**6.Публични разходи и финансирането им.
Финансови посредници и финансови
пазари в националното стопанство**

➤ **Източници на публични финансови средства и методи за набавянето им:**

- **Брутен вътрешен продукт (БВП)** - отразява съвкупната стойност на всички стоки и услуги произведени в националното стопанство в продължение на една година;
- Процесът на създаване, разпределение и преразпределение на БВП се съпътства, управлява и регулира чрез **системите на данъчното облагане**;
- **Облагане на стопанския резултат** – елементи (*облагаеми данъчни единици* – скала, *данъчна ставка* – процент на данъчното облагане, *величина на данъка*). **Начини (системи)** на данъчно облагане:
 - пропорционално (плосък данък);
 - прогресивно – дегресивно;
 - смесено

➤ В зависимост от начина на събиране на данъците различаваме:

- обложни;
- безобложни;
- патентни;

➤ Според обекта на облагане данъците се делят на две основни групи - преки и косвени (консумативни данъци):

- при преките данъци обект на облагане са имущества (данък върху сгради, върху наследства, поземлен данък, данък върху ценни книжа и др.), приходи - доходи на индивида (Английски тип, Германски тип, Френски тип) и др.
- при косвените данъци обект на облагане са стоки и услуги с потребителски характер – акциз, данък върху оборота (данък добавена стойност - ДДС);

➤ **Мита** – публично-правни плащания, които се налагат върху транспортираните през държавните граници стоки;

- Фискална функция – прилага се с цел осигуряването на повече приходи в бюджета. Обект на облагане са преди всичко промишлени и хранителни стоки, които не се произвеждат в страната, но не са и от първа необходимост;

- Икономическа – регулативна функция:

- *вносните (импортните) мита* - налагат се върху внасяни в страната стоки и чрез тях се цели не само осигуряване на приходи в бюджета, а в някои случаи и намаляването на външната конкуренция за националните производители;

- *износните (експортните) мита* – налагат се върху изнасяните от страната стоки, чието производство не е достатъчно за задоволяване на вътрешните потребности или е държавен монопол;

- **Такси (бери)** - задължителни плащания от физически или юридически лица за ползвани или предизвикани действия (услуги) от държавните органи и институции;
- Видове такси : пощенски, нотариални, съдебни, регистрационни, за ползване на пазари, пътища, летища, гари, лов, риболов, комунални услуги и други;
- Събиране на таксите :
 - *пряко* – реализира се от държавните служители или чрез интернет, чрез заплащане в брой или превеждане по сметка;
 - *косвено* – плаща се чрез гербов сбор т.е. облепване с гербови марки на документи, които се издават или подават при органи на държавната власт;
- **Глоби** - финансови санкции налагани от представители на държавната власт на лицата, които нарушават умишлено или непреднамерено действащи закони и разпоредби;

➤ **Национално богатство** - включва всички създадени, натрупани и въведени в икономическия оборот природни ресурси и материални блага, които принадлежат на нацията към определен момент, както и гражданите с техния физически и интелектуален потенциал за създаване на БВП.

➤ **Основни елементи са :**

- Дълготрайни и краткотрайни материални активи;
- Непроизводителните дълготрайни и краткотрайни активи;
- Природните богатства;
- Обществените резерви;
- Личното имущество на гражданите;
- Населението на дадена страна.

➤ **Формите за използване на националното богатство** - като

източник на финансови средства са:

- Продажба на държавно имущество на чужди граждани и държави;
- Предоставяне на концесии за търсене и експлоатация на природни ресурси на чужди предприятия и държави;
- Използване на златно валутните резерви на националната банка;
- Изземване в полза на бюджета на натрупаните амортизационни отчисления в държавните предприятия;
- Събиране на благородни метали, ювелирни изделия и ценности;
- Други;

- **БВП на други страни** – финансиране на програми и проекти от фондовете на ЕС, държавни заеми (крактосрочни, средно срочни и дългосрочни), облигационни емисии (на международните финансови пазари) и др.;
- **Национално богатство на други страни** – стопанска дейност и инвестиции на наши предприятия в други страни, арендни концесионни договори и други.

➤ **Финансовите посредници - междинно звено при движението на паричните потоци в публичните финанси:**

- Депозитно - кредитни институции (търговски банки) - главни операции които извършват са набирането на парични средства чрез създаване (продажба) на депозити и отпускането на кредити, универсализират дейността си като извършват и други операции - продажба на финансови инструменти, разплащания между предприятията, представяне на информационни услуги и други;
- Финансови институции на договорна база – предоставят финансови услуги по (и в рамките) на предварително сключен договор: застрахователни компании, пенсионни фондове, здравно осигурителни фондове и други;
- Други финансови институции – извършват конкретни финансови услуги: финансово - счетоводни, инвестиционни, лизингови, дилъри и брокери, обменни бюра и други.

➤ **Финансови пазари:**

- Според характера на инструментите :
 - Пазари на дълг (кредит);
 - Пазари на собственост (на акции).
- Според момента от живота на финансовия актив :
 - Първични пазари ;
 - Вторични пазари.
- Според институционалния им статут:
 - Борсови пазари;
 - Извън борсови пазари.
- Според срока на извършваните операции:
 - Парични пазари;
 - Капиталови пазари.